

Handläggare
Henrik Nerlund
Telefon: 0850829767**Till**
Kommunfullmäktige

RÅDET TILL SKYDD FÖR STOCKHOLMS SKÖNHET överlämnar härmed redogörelse för verksamhetsåret 2019

Skönhetsrådets uppdrag från kommunfullmäktige styrs av reglementet (Kfs 2006:23) och innebär att vara rådgivare åt kommunens olika myndigheter, kommittéer, delegationer och utskott i frågor som rör Stockholms stads offentliga konstverk, konstnärligt eller kulturhistoriskt värdefull stadsbild eller kommunens och dess omgivningars övriga skönhets- och naturvärden. Rådet består av tretton ledamöter och ett kansli. Tolv av rådets ledamöter nomineras av i reglementet angivna institutioner samt av de politiska partierna och väljs på fyra år av kommunfullmäktige. Den trettonde ledamoten väljer rådet självt.

Sammansättning

Sammansättningen under 2019 har varit följande:

Ordförande Inga Varg (utsedd av de övriga ledamöterna), vice ordförande Margareta Olofsson (Svenska Naturskyddsföreningens styrelse), ledamöterna Leif Bolter (Kungliga Akademien för de fria konsterna) fr.o.m. mars, Katarina Borg (Sveriges Arkitekter), Birgitta Bremer (Kungliga Vetenskapsakademiens miljökommitté), Cajsa Holmstrand (Kungliga Akademien för de fria konsterna), Elisabet Jermsten (Statens Fastighetsverk), Anders Johnson (L), Helena Nilsson Lannegren (C), Måns Lönnroth (S) fr.o.m. februari, Magnus Olausson (Kungliga Vitterhets- Historie- och Antikvitetsakademien), Laila Reppen (Samfundet S:t Eriks styrelse), Solbritt Österlund (V). I enlighet med rådets reglemente utsågs i början av verksamhetsåret tre delegationsgrupper i vilka ledamöterna sammanträder en gång i månaden med uppgift att närmare studera eller förbereda omfattande ärenden.

Under året har 325 ärenden diarieförts (jmf 2018:407). I huvudsak kan de indelas i planärenden, bygglov samt inkomna skrivelser. Rådet har granskat 122 planärenden i program-, samråds-, granskning- eller utställningsskede och avgett 58 yttranden samt remitterats 71 bygglovsärenden. Andra ärenden har remitterats från

bl.a. kommunstyrelsen, Stockholm vatten och avfall och Södermalms stadsdelsförvaltning. Rådet har också mottagit många skrivelser från privatpersoner.

Kansli

Vid rådets kansli finns tre heltidsanställda. Sekreterare och kanslichef för Skönhetsrådet har varit Henrik Nerlund. Handläggare har varit Monica Hector (även rådets protokollförare) samt Susanne Höglin. Kansliet har delegerat rätt till beslut i ärenden om bygglov och enklare detaljplaner, och gör även frekventa platsbesök för att granska fasadbelysning och kulör. Dessutom är kansliet företrädare för rådet i olika referens- och samrådsgrupper, t.ex. för stadens nya arkitekturpolicy samt den grupp för granskning inför start-PM som stadsbyggnadskontoret sammankallar. Sekreteraren satt även med i juryn som utsåg årets Stockholmsbyggnad, vilket 2019 blev Anna Whitlocks gymnasium, f d Länsstyrelsens byggnad på Hantverkargatan, Kungsholmen.

Rådets kansli ansvarar för kommunikation och arkiv. Kansliet har tät kontakt med en intresserad allmänhet genom telefonsamtal och e-post, men rådets arbete följs också på sociala medier som Twitter, Facebook och Instagram samt genom besök på rådets hemsida. Sedan december 2019 har sidan nytt utseende och nås via adressen <http://skonhetsradet.stockholm>. Under året har arbetet med stadens nya ärendehanteringssystem eDok och möteshanteringssystemet Meetings+, som implementerades 2018, samt tjänsten för digital signering, ”Signe”, fortsatt ta mycket av kansliets tid och arbete då systemen inte fungerar tillfredsställande, vare sig för kansliets personal eller för rådets ledamöter.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet firade 100-årsjubileum 2019 vilket manifesterades på flera sätt och årets första sammanträde hölls 17 januari, årsdagen för rådets första sammanträde 1919. Som en del av jubileet ansvarade rådet för åtta olika stadsvandringar som genomfördes i samarbete med stadsmuseet vid ett flertal tillfällen under Kulturfestivalen 13-17 augusti. Ciceroner var tidigare och nu verksamma ledamöter samt sekreterare liksom handläggare vid kansliet.

Skönhetsrådets 100-åriga verksamhet i stadens tjänst firades även högtidligt i Stadshuset 16 september. Kommunfullmäktiges ordförande Cecilia Brinck stod tillsammans med presidiet som värd för firandet vilket inleddes med föreläsningar i Rådssalen av rådets sekreterare, respektive riksarkitekt Helena Bjarnegård. Anförandena följdes av lunch i Prinsens galleri. Förutom dignitärer, borgarråd

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 0850829767
Växel 08-50829000
henrik.nerlund@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

och fullmäktigeledamöter, representanter från stadens förvaltningar och bolag var även rådets tidigare ledamöter, sekreterare och kanslipersonal inbjudna. Under september lanserades boken *Skönhet, nytta och beständighet: Skönhetsrådet och Stockholms utveckling under 100 år* skriven av sekreteraren och utgiven av Stockholmia förlag. Skönhetsrådets jubileum uppmärksammades dessutom med en föreläsning- och samtalsserie på Stadsarkivet, Liljeholmskajen, sammanlagt fem tillfällen samt en föreläsning om Skönhetsrådet 100 år på Medeltidsmuseet i samarbete med Samfundet S:t Erik. Kansliet har under året samverkat även med stadsledningskontorets kommunikationsenhet gällande kommunikation av jubileet och de olika evenemang som genomförts.

Till rådets verksamhet hör också att genom ett årligt större seminarium öka kunskaper över förvaltningsgränserna om stadsbyggande och stadsmiljöfrågor. 2019 års jubileumsseminarium hade temat *Vattnet och stadens broar*. Under dagens olika programpunkter lade de inbjudna föreläsarna bl.a. fokus på vattnen som en viktig tillgång i upplevelsen av Stockholm, vikten av välgestaltade och mångfunktionella ytor samt broar som stadsbyggnadselement etc. Deltagare var politiker och tjänstemän vid de tekniska nämnderna respektive exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret, trafikkontoret, kulturförvaltningen, fastighetskontoret, miljöförvaltningen m.fl.

Verksamhetsåret 2019

Skönhetsrådet har sammanträtt vid 10 ordinarie sammanträden och 9 delegationssammanträden. Till dessa sammanträden har, förutom ordinarie ledamöter, även rådets adjungerade kallats: stadsbyggnadsdirektören, stadsarkitekten, planchef samt bygglövschef vid stadsbyggnadskontoret, så även stadsträdgårdsmästaren, stadsantikvarien samt slottsfogden vid Kungl. Djurgårdens förvaltning. Rådet har också fått föredragningar i aktuella ärenden av tjänstemän från kommunala och statliga förvaltningar, arkitektkontor m.fl.

Skönhetsrådet är tillsatt av kommunfullmäktige för att granska stadens egen verksamhet. Rådet har därmed en viktig funktion som kvalitetsgranskande organ. När rådet inrättades, 1919, var det en central del av uppdraget att bevaka stockholmarnas livskvalitet i en snabbt växande stad. Skönhetsrådet har under åren fortsatt att värna livsmiljöerna och kan med sin sammansättning av ledamöter från många discipliner och med skiftande erfarenheter tillföra kunskap i

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 0850829767
Växel 08-50829000
henrik.nerlund@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

de ärenden rådet behandlar. Skönhetsrådet har en i förhållande till andra förvaltningar fri ställning med flera olika möjligheter att agera. Det huvudsakliga uppdraget är rådgivande, främst att behandla remitterade detaljplaner och bygglov från stadsbyggnadskontoret. Rådet initierar också egna ärenden, reagerar på tendenser och misshälligheter eller blir kontaktat av andra förvaltningar, arkitekter, byggherrar och allmänhet för samråd eller andra frågor rörande stadens utveckling.

Möjligheternas Stockholm

Stadens budget för 2019 har rubriken *Möjligheternas Stockholm* med målet att staden ska vara en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar stad, en stad där människor trivs och vill bo, känner trygghet, tillit och framtidstro, vill bilda familj, bygga relationer och åldras. Stockholm ska vara en öppen och modern stad med livskvalitet för alla stockholmare. Stockholm ska vara en stad med ren luft och rent vatten.

Skönhetsrådet arbetar kontinuerligt med många av de mål och visioner fullmäktige antagit, t.ex. frågor om miljö och klimat, natur och kultur men främst med stadens bostadsmål och planläggning av nya bostadsområden. Planläggning bör inte i första hand handla om enskilda planprojekt utan ses i större perspektiv så att ny bebyggelse blir en integrerad del av stadsdelen. Att förtäta och bygga stad handlar inte bara om ett visst antal bostäder – för att den byggda miljön ska upplevas som trivsam, trygg och fungerande krävs mer. Förutom rent arkitektoniska aspekter på bebyggelsen och dess utformning såsom hushöjder, utformning och material, måste närmiljön rymma utomhusmiljöer som inbjuder till lek och rekreation, närhet till förskolor och skolor med tillräckligt stora friytor för att barnen ska utvecklas väl, idrottsytor och närhet till service och allmänna kommunikationer.

Som randanmärkning kan nämnas att rådet i september 2019 fick Pingvinpriset och utsågs till månadens klimatsmarta exempel för aktivt klimatarbete och långsiktigt perspektiv när nya områden ska bebyggas eller fastigheter rivs.

Program, detaljplan och bygglov

Av de 122 planärenden stadsbyggnadskontoret översände 2019 yttrade sig rådet om samtliga i samrådsfasen, ett i programsamråd samt fyra i granskningskedet, totalt 58 yttranden. Förutom förskolor, skolor, kontor och mindre tekniska anläggningar kommer

detaljplanerna att möjliggöra tillskott av mellan 9325 och 9385 bostäder. Utöver detta planerades ca 1800 lägenheter i det remitterade programsamrådet för Alvik östra, men med tanke på det tidiga skedet kan denna siffra komma att ändras under planarbetets gång. Merparten förslag har rådet i huvudsak tillstyrkt eller önskat bearbetade. I några större planprojekt som Burmanstorp, Karlsviks strand och Alvik östra har rådet ställt sig positivt till ny bebyggelse men avstyrkt den form de presenterats i, då rådet bl.a. ansett att förslagen inte lever upp till de riktlinjer staden uppställt avseende hållbar stadsutveckling, respektive översiktsplanens mål.

Ett detaljplaneförslag som rådet vill framhålla såsom föredömligt i fråga om exploateringsgrad, gestaltningsidé och tillgång till såväl allmänna ytor i stadsmiljön som grönytor är Gjutmästaren 6 och 9 i Ulvsunda. Trots relativt högt exploateringsstal med tät stadsbebyggelse säkerställer planförslaget goda solljusförhållanden på allmänna parker, skol- och förskolegårdar. Planförslaget möjliggör även att stora delar av tidigare bryggeribyggnader bevaras och ges ny användning (bostäder, idrott och kultur) samt möjliggör ny bebyggelse med ett nytt bostadskvarter, fem kvarter med hotell och nio kvarter med kontor. I områdets centrala delar ges även utrymme för skolverksamhet. Skönhetsrådet ansåg att planförslaget har stora kvaliteter och att stadsbyggnadskontoret i detta planförslag visar en mycket hög ambitionsnivå för såväl gatu- och parkstruktur, som gestaltning av gaturum och byggnader. Rådet uppskattade att stora delar av industribyggnaderna i f.d. Pripps anläggning genom förslaget kan sparas trots att det rör sig om avsevärda byggnadsvolymer. Sammantaget ansåg Skönhetsrådet att planförslaget uppvisar en genomtänkt stadsmiljö i en mänsklig skala som, om stadsbyggnadskontoret fortsätter på den inslagna vägen, kan bli ett mycket väl gestaltat blandstadsområde.

I programsamrådet för Alvik östra presenterades ett förslag som syftar till att skapa en tätare, mer sammanhållen och mångsidig stadsmiljö i Alviks strand. Programmet inkluderar förutom bostäder en ny grundskola för 900 elever, sex förskolor m.m. Rådet ser gärna en stadsmässig utveckling av Alvik men ställde sig negativt till programförslaget eftersom det förutsätter mycket omfattande rivningar, en tuff exploateringsnivå och utfyllningar i vattnet. Rådet saknade jämförande volymstudier av befintlig kontra tillkommande bebyggelse, liksom mått för täthet, parktillgång, hushöjder och gatubredder. Utan dessa blir exploateringsgraden svår att uppfatta, förutom att utfyllnader i strandlinjer ger en fingervisning om att exploateringen är så hög att marken inte räcker till. Rådet ansåg bestämt att parktillgång bör skapas inom området och inte genom

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 0850829767
Växel 08-50829000
henrik.nerlund@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

utfyllnader. Strandlinjerna, som är en central del av Stockholms särart och dessutom lekområde för fisk och insekter, tål inte att omvandlas till kajer. Den generellt mycket höga exploateringsgraden riskerar att skapa ogästvänliga boende- och vistelsemiljöer. Utifrån de solstudier som finns, befarade rådet att Alvik östra kommer att bli en mörk stadsdel med trånga och små offentliga rum. En aldrig så ambitiös planering för parker och offentliga platsbildningar kan inte kompensera för det faktum att ytorna inte räcker. Rådet fann det vidare anmärkningsvärt att de omfattande rivningar, som krävs för programmets genomförande knappt nämns, och frågar sig hur dessa kan motiveras miljömässigt, kulturhistoriskt och arkitektoniskt. Skönhetsrådets mening var att båda kontorshusgrupperna är värda att bevara, antingen helt eller delvis, med ny funktion eller som bevarade kontor. Att omvandla husen istället för att riva dem skapar bättre förutsättningar för den levande blandstad man säger sig vilja uppnå, och ansluter till stadens mål om Stockholm som ett föredöme för hållbar stadsutveckling. Rådet ställde sig således negativt till programmets förslag så som det presenterades.

Tyngdpunkt Farsta, ett program som syftar till att förtäta stadsdelen med ca 8000 bostäder, antogs av stadsbyggnadsnämnden 2016. Några av de områden som berörs har under året remitterats rådet på samråd, däribland områdena vid Magelungens strand, Karlsviks strand och Burmanstorp. De tre planförslagen har som gemensam nämnare att den nya bebyggelsen hamnar vid hårt trafikerade vägar. Vid Magelungens Strand syftar planförslaget till att skapa ett sammankopplande urbant stråk mellan Farsta och Fagersjö, i vilket Magelungens parkmiljö avses fungera som samlande grön mötesplats. Förutom området höga värden som ekologiskt särskilt betydelsefullt (ESBO) där Magelungens strand utpekats som kärnområde. Skönhetsrådet ställde sig positivt till den nya planeringsinriktningen med så kallade urbana stråk men efterfrågade en bättre analys av inriktningen. Rådet befarade att förslaget resulterar i en ny enkelsidig bebyggelsefront invid trafikleden, istället för en trivsamt gata med det stadsliv som planeringen förutsätter. Även om hastigheten längs Magelungsvägen sänks är höjderna och horisontaliteten för kraftfulla, och byggnadskropparna alltför kompakta. Horisontaliteten frambringar ett slags hastighetsarkitektur som inte gynnar upplevelsen av Magelungsvägen som stadsgata. Högdelen bör tas bort, och även de ”lägre” delarna om 8-10 våningar bör ges mer måttfull skala. Eftersom det är ”stadsmiljö” som eftersträvas vore innerstadens 5-7 våningar en mer rimlig ambition. De höga husen i Farsta är lokaliserade runt centrum och detta är en

gestaltningssidé som bör bestå i stadsdelen. Rådet tillstyrkte dock planförslaget, men med erinran om skala, grönsamband och högdelar. Planområdena Karlsviks strand och Burmantorp ligger på vardera sidan av Nynäsvägen, det senare utgörs av Televerkets tidigare laboratorier och huvudkontor. Planerna utgör ett större stadsutvecklingsprojekt om sammantaget 4500 bostäder i enlighet med strategin ”vänd Farsta mot sjöarna” fastlagt genom programförslaget Tyngdpunkt Farsta. Rådet ansåg att utvecklingen mot fler bostäder är möjlig och ställde sig positivt till att stadsbyggnadskontoret tagit ett större grepp. Dock hade rådet allvarliga invändningar när det gäller föreslagna höjder, tätheten i vissa kvarter samt hanteringen av natur- och kulturmiljön. Rådet ville också inskräpa att förslagen inte tillgodoser översiktsplanens mål att göra Nynäsvägen till ett urbant stråk, utan snarare stärker dess motorvägsutformning genom gränssnitt av storskalig arkitektur att se i höga hastigheter. Båda planförslaget avstyrktes i den form de presenterades.

Ärenden initierade av rådet

Skönhetsrådet beslöt efter 2019 års jubileumsseminarium *Vattnet och stadens broar* att tillskriva kommunfullmäktige. Många av stadens broar står inför stora renoveringsbehov, i vissa fall har även rivning diskuterats. Rådet såg också behov av att utreda framtida behov – nya och väl gestaltade broar på strategiska ställen kan bidra stort till stadens fortsatta utveckling. Rådet framhöll även att tiden nu är mogen för att riva Strömbron, ursprungligen uppförd som provisorium. Rådet initierade också en diskussion med Stockholms läns landsting, nu Region Stockholm, i frågan om de pågående och planerade upprustningarna av gröna linjens äldsta tunnelbanestationer. Efter möte med representanter för SL samt direkta kontakter med trafiklandstingsrådet Kristoffer Tamsons hoppas Skönhetsrådet på fortsatta diskussioner och en större förståelse från regionens sida vad gäller stationernas kulturhistoriska värde.

Motioner och inkomna skrivelser från privatpersoner

Rådet remitterades under året en motion (2019/738). Motionärerna lyfte frågan om att ge Skönhetsrådets beslutsrätt i frågor som berör stadens skönhet.

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

Under de hundra år som rådet verkat i Stockholm har frågan om rådets arbetsformer diskuterats vid återkommande tillfällen. Detta skedde exempelvis 1994 efter en motion med liknande innehåll.

Bakgrunden till Skönhetsrådet går att finna i stadsbyggnadsdebatten vid förrförra sekelskiftet. Efter inrättandet 1919 och fram till dess rådet fick sitt reglemente från kommunfullmäktige 1926 belystes rådets arbetsformer grundligt. Skönhetsrådet är unikt i så måtto att det både är en del av staden och samtidigt verkar som fristående expertorgan. Reglementet ger rådet vittgående möjligheter att rådge stadens olika myndigheter, men också att kräva in de underlag rådet finner lämpliga och på eget bevåg väcka förslag i skrivelser till stadens olika organ. Skönhetsrådet fungerar som fast remissinstans för stadsbyggnadsnämnden och yttrar sig över samtliga planförslag inom kommunens gränser samt beträffande principiellt viktiga bygglov eller andra för stadsbilden avgörande ärenden.

Som fri expertinstans direkt under fullmäktige kan rådet inte ha rätten att överpröva demokratiskt fattade beslut. Om rådet ges beslutsrätt skulle det arbetssätt som utvecklats mellan skönhetsråd och förvaltning inte kunna fungera, utan rådet skulle till sin funktion bli en dubblerad stadsbyggnadsnämnd. Liksom vid behandlingen av motionen 1994 söker inte Skönhetsrådet någon förändring av den ordning som utvecklats och fungerat väl under ett sekel.

I likhet med tidigare år visar allmänheten ett stort intresse och engagemang i stadsbildafrågor och rådets arbete. Sammanlagt 104 inkomna ärenden registrerades under året.

Ekonomi

Tkr	Budget 2019	Bokslut 2019	Över- / underskott
Kostnader	3050	2819	231
Intäkter	0	0	0
Netto	3050	2819	231

Rådet till skydd för Stockholms skönhet

10535 Stockholm
Telefon 0850829767
Växel 08-50829000
henrik.nerlund@stockholm.se
stockholm.se/skonhetsradet

Ekonomisk analys

Budgeterade tillgångar, som anslås som del av de som budgeteras för Stadsledningskontoret, medger endast utgifter för löner, arvoden och daglig drift av kanslifunktionen exkluderat hyra och kostnad för den administration som erhålls genom Stadsledningskontorets

administrativa avdelning. Rådet debiterar inte sitt arbete och har därför inte intäkter.

Skönhetsrådet har kunnat genomföra det årliga seminariet som planerat samt två studieresor för kansliet, en till Lissabon och en till Göteborg. Personallönekostnaderna har, efter årets löneöversyn, räknats upp och övriga planerade åtaganden och aktiviteter som rör rådets sammanträden fullföljts. Anledningen till rådets överskott är framförallt att vissa aktiviteter i samband med rådets 100-årsjubileum blev billigare än budgeterat.

Stockholm som ovan
RÅDET TILL SKYDD FÖR STOCKHOLMS SKÖNHET

Inga Varg
Ordförande

Henrik Nerlund
Sekreterare

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2020-01-24
Inga Margareta,Varg	2020-01-24